

Naravoslovni dan »ŽIVLJENJE V MORJU IN OB NJEM«, 21. april 2020

Razred: 4. a in 4. b

Napisanih je nekaj tem povezanih z življenjem v morju in ob njem. Izberi si eno od napisanih in jo natančneje spoznaj. Lahko uporabiš tudi svoje knjige in revije, če jih imaš doma.

O svojem delu naredi zapis v zvezek za naravoslovje in tehniko.

1. SLOVENSKA OBALA

Slovenska obala

Slovenska obala je območje, ki obsega obalo slovenskega dela Jadranskega morja in zaledje – slovenska Istra.

Dolga je 46,6 kilometra in je najkrajša evropska obala (razen obale Bosne in Hercegovine ter Monaka). Na severu meji na italijansko obalo, na jugu pa z reko Dragonjo na Hrvaško. Obdajajo jo Piranski, Koprski in Strunjanski zaliv. K obali se običajno šteje še teritorialno morje Republike Slovenije, ki meri nekaj več kot 300 km².

Od Kopra do Izole poteka tudi obalna cesta, ki se imenuje Istrska cesta. Obalo si delijo občine Koper, Izola in Piran, kraji ob slovenski obali (od severa proti jugu) pa so: Ankanan, Bertoki, Koper, Izola, Jagodje, Dobrava, Strunjan, Piran, Portorož, Lucija, Seča, Parecag in Sečovlje.

Koper je danes pomembno pristanišče, kulturno, upravno in univerzitetno središče Primorske. Med osrednje spomenike sodijo *Pretorska palača, loža in stolnica*.

Piran z mogočno stolnico sv. Jurija je danes zaradi izjemne arhitekture v celoti spomeniško zavarovan, v mestu pa domujeta tudi *Pomorski muzej* in *Morska biološka postaja*.

V zalivih pri **Sečovljah** so prastare, vsaj 800 let stare soline, ki so zavarovane kot Krajinski park Sečovlje in so bližnje zatočišče več kot 150 vrstam ptic. V preurejeni solinarski hiši pa je urejen *etnografski muzej*.

Vir: Modri Jan, junij 2015.

Klif (primer posebnih in redkih pojavov v Sloveniji)

Krajinski park Debeli rtič

- V podvodnem svetu parka živi blizu 700 živalskih vrst, od tega najmanj tretjina vseh vrst rib slovenskega morja.
- Na tem območju raste več kot 200 različnih rastlinskih vrst s preko 4000 primerkov iglavcev, listavcev, grmovnic in trajnic.

Klif na Debelem rtiču

Vir: <https://www.naravniparkislovenije.si/slo/naravni-parki/krajinski-park-debeli-rtic>

Krajinski park Strunjan

Najznačilnejši del Krajinskega parka Strunjan je do 80 metrov visok **Strunjanski klif**, ki je skupaj s poraščenim robom in 200-metrskim pasom morja pod njim razglašen za naravni rezervat.

Strunjanski klif

Prepadne stene in prodna obala ob vznožju klifa so v celoti prepuščeni naravnim procesom, kjer morje, dež in veter neutrudno preoblikujejo krušljive plasti kamnin in jim rišejo nove poteze.

Vir: <https://parkstrunjan.si/>

2. ŽIVALSTVO IN RASTLINSTVO

Morje ima zelo velik pomen za življenje, saj morske alge proizvedejo večino kisika, ki ga potrebujemo za življenje. Morje daje dom različnim živalim in rastlinam. Nekatere živijo v globinah blizu dna morja, nekatera živijo pod plitvino, nekatera pa na obali. Živali na obali so prilagojene na življenje tako v vodi kot na žgočem soncu, vetru in dežju. Spreminjanju nivoja vode pa pravimo plimovanje ali bibavica.

Nekaj o morju lahko prebereš [TUKAJ](#).

ŽIVALI V MORJU

Nekatere živijo v globinah blizu dna morja, nekatera živijo pod plitvino, nekatera pa na obali. Vse pa so prilagojene na pogoje v okolju, v katerem živijo. Živali, kot na primer ribe, vse življenje preživijo pod vodo in dihajo s škrgami, druge, kot na primer želve, dihajo s pljuči, zato pridejo na površje po zrak.

Več o živalih si lahko prebereš in si jih ogledaš [TUKAJ](#).

RASTLINSTVO:

- je prilagojeno na poletno vročino, sušo in močno izhlapevanje v toplejši polovici leta,
- naravno rastlinstvo predstavljajo vednozeleni trdolistnati gozdovi
- od drevesnih vrst so najbolj značilne hrast, bor in pinija,
- zelo bogat zeliščni sloj, katerega rastline vsebujejo veliko eteričnih in aromatičnih snovi (timijan, sivka, žajbelj, rožmarin, origano, ...).

Oljka

Oljka je rod dreves iz družine oljkovk ali njihov plod, imenovan tudi oliva. Oljka je manjše drevo, ki izhaja iz vzhodnega Sredozemlja, saj odlično uspevajo na sredozemski apnenčasti zemlji. Danes jih gojijo tudi v Južni Afriki, Avstraliji, na Novi Zelandiji in v Kaliforniji.

Pri nas uspevata dve podvrsti, divja in gojena oljka, in sicer v slovenski Istri, Brdih in na Goriškem. Divja oljka je manjša in ima manjše plodove, raste v Istri. Gojeno oljko pa, kot pove že ime, predvsem gojijo, čeprav raste tudi v divjini.

Plodovi oljke – olive – se že od antičnih časov uporabljajo za pridobivanje oljčnega olja, ob tem pa je oljka pomembna tudi v farmaciji in kozmetiki.

Oljčno olje se uporablja kot blago odvajalno sredstvo pri otrocih.

Recept za pripravo namaza iz oliv

Potrebuješ:

- 100 gramov izkoščičenih zelenih ali črnih oliv
- 0,5 decilitra oljčnega olja
- 2 stroka česna

Vse sestavine v električnem mešalniku zmešaš v gladko pasto. Okusen namaz, ki ga ponudiš z opečenim kruhom, je pripravljen. Če se boš lotil dela, naj ti pomaga nekdo od odraslih ...

Pa dober tek!

3. VPLIV PLASTIKE NA OKOLJE

Preberi si o onesnaževanju voda [tukaj](#).

Težave, ki jih povzroča plastika v oceanih:

<p>🐟 Življenje v morjih</p> <ul style="list-style-type: none"> • Živali nehotе pogoltnеjo plastiko ali se zapletejo v odpadke, vključno z izgubljeno ribiško opremo. • Propadanje naravnega okolja • Izpostavljenost kemikalijam in plastiki 	<p>€ Gospodarstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odpadki v morju povzročajo med 259 in 695 milijonov evrov škode, zlasti v turizmu in ribištvu. <p><small>Odpri v novem oknu</small></p>
<p>❤️ Zdravje človeka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izpostavljenost kemikalijam preko prehranjevalne verige 	<p>♻️ Podnebje</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 milijon ton reciklirane plastike = odstanitev 1 milijona avtomobilov s cest (v emisijah CO₂)

Vir:
<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/society/20181005STO15110/plastika-v-oceanih-dejstva-posledice-in-nova-pravila-eu>

Povezave:

- ✚ Oglej si oddajo Infodrom z naslovom [Planet plastike](#).
- ✚ Prislusni mladim o posledicah onesnaževanja v posnetku [Onesnaževanje okolja](#).
- ✚ Preberi članek na spletni strani Časorisa [Plastične vrečke postajajo plačljive](#).
- ✚ O problemu plastike v morju in posledicah izveš [tukaj](#).

Nekaj vprašanj v razmislek:

- Si lahko danes predstavljamo svet brez plastike?
- Kje vse naletimo na plastične izdelke?
- Zakaj nas že opozarjajo, da prihaja plastika iz morja na naše krožnike?